

19-21 OCAK 2007 TARİHİNDE KIZILCAHAMAMDA GERÇEKLEŞEN YATIRIM KONFERANSINDA İSTİHDAM TEKNİK KOMİTESİNİN YAPMIŞ OLDUĞU ÇALIŞMALARLA İLİŞKİN RAPOR

Hazırlayan:
Ali Yıldırım EKER
Devlet Bütçe Uzmanı

Bu rapor, Türkiye'de Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Reform Programı çerçevesinde yürütölmekte olan çalışmalara, hız ve ivme kazandırmak, kamu ve özel sektör kuruluşları arasında yatırım ortamının iyileştirilmesi konusunda anlayış ve işbirliğini en üst düzeye çıkarmak amacıyla, 19-21 Ocak 2007 tarihleri arasında yapılan Kızılcahamam Yatırım Konferansında İstihdam Teknik Komitesi tarafından tartışılan konuları ve alınan tedbirleri içermektedir. İlgilenenler için faydalı olmasını diliyorum.

Ali Yıldırım Eker
Devlet Bütçe Uzmanı
yildirim@bumko.gov.tr

1- YATIRIM ORTAMININ İYİLEŞTİRİLMESİ KOORDİNASYON KURULU (YOİKK)

YOİKK, Bakanlar Kurulunun Türkiye’de Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Reform Programı hakkındaki 11 Aralık 2001 tarihli kararı ile kurulmuştur. Bu karar ilk başta doğrudan yabancı yatırıma odaklı olarak hazırlanmış, doğrudan yabancı yatırımcılar için Türkiye’nin çekiciliğinin artırılması amaçlanmıştır. 2002 yılına kadar Türkiye, Pazar büyüklüğü ve ekonomik potansiyeli ile orantılı meblağlarda Doğrudan Yabancı Yatırım (DYY) cezbetmekte başarılı olamamıştı. 1980’den 2002 yılına kadar Türkiye’ye yaklaşık 16 milyar ABD doları tutarında DYY girişi olmuştur. Bu dönem içinde DYY akışları, Avrupanın orta gelirli ülkelerindeki %1.1.’lik bir ortalama ile kıyaslandığında Türkiye GSYH’sının sadece %0.5’i kadardır. Türkiye, özellikle Macaristan, Çek Cumhuriyeti ve Polonya gibi DYY konusunda önemli rakipler olarak sayılabilecek ülkelerin bile oldukça gerisindedir. 1990’larda bu ülkeler %2 ile %4 arasında DYY/GSYH oranları sağlamışlardır. Kısaca, YOİKK kurulmadan önceki on beş yıl boyunca Türkiye’ye DYY girişi durgun kalmış, dünya genelinde ise on iki kat artmıştır.

DYY cezp etmek konusunda Türkiye’nin performans düşüklüğünün nedenlerini analiz etmek ve iyileştirici bir eylem planı önermek için, Dünya Bankası/IFC (Uluslar arası Finans Kuruluşu) **“Yabancı Yatırım Danışmanlık Servisi”(FIAS)** tarafından 2001 ve 2002 yıllarında üç çalışma gerçekleştirilmiştir: Türkiye’nin genel yatırım ortamına ilişkin tanısal bir çalışma, yatırım konusunda idari engellere odaklanan bir çalışma ve bir yatırım geliştirme Stratejisi’nin çerçevesini ortaya koyan ve bir yatırım geliştirme kurumunun tesis edilmesini tavsiye eden üçüncü bir çalışma. Bu çalışmalar; belli başlı yatırım engellerini şu şekilde tanımlamıştır: genel politika istikrarsızlığı, yavaş ve anlaşılması güç bir bürokrasi, yasamaya ilişkin tamamlanmamış reformlar, mevzuatın yetersiz idari ve adli uygulaması. Öncelikli olarak, gereksiz idari engellerin ortadan kaldırılmasına yönelik bir reform programı önerilmiştir. Bu çalışmalar, daha sonra YÖİKK süreci olarak bilinmeye başlanan, Bakanlar Kurulunun 11 Aralık 2001 tarihli kararı ile kabul edilmiş kapsamlı bir **“Türkiye’de Yatırım**

Ortamının İyileştirilmesi Reform Programı"nın hazırlanması için ortam oluşturmıştır.

İlk etapta doğrudan yabancı yatırıma ağırlık verilmesine rağmen, YOİKK programı,başından itibaren, **"Yatırım ortamını modernleştirip güncelleştirerek daha fazla özel doğrudan yerel ve yabancı yatırımı cezp etmek"** amacına eğilmiştir.

Program;

- Şirket Kuruluşu,
- İstihdam,
- Sektörel Lisanslar,
- Vergilendirme ve Devlet Yardımı,
- Gümrükler ve Teknik Standartlar,
- Fikri Mülkiyetin Korunması,
- Doğrudan Yabancı Yatırım Mevzuatı,
- Yatırım Promosyonu
- Küçük ve Orta Büyüklükte İşletmeler

olmak üzere dokuz ana reform alanına odaklanan bir eylem planı ortaya koymuştur.

2- YOÏKK YAPISI

YOİKK Programını uygulamak üzere Bakanlar Kurulu altında bir koordinasyon yapısı ve raporlama sistemi oluşturulmuştur. YOİKK; Eylem ve Programına ilişkin sorumlulukları olan tüm bakanlıklar, müsteşarlıklar ve devlet kurumlarının işbirliği ve koordinasyonunu sağlamaktadır. En önemlisi, YOİKK temel Türk ticari kurumlarını bünyesine alarak etkin bir kamu özel politika diyalogu için mükemmel bir yapı hazırlamıştır.

YOİKK'in kendisi, YOİKK programı uygulamasının koordine edilmesi ve doğrudan Bakanlar Kuruluna rapor vermekle görevlendirilmiştir. YOİKK, Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanının başkanlığında idare edilmekte ve Maliye ile Sanayi ve Ticaret Bakanlıklarının yanı sıra, Hazine, DPT ve Dış Ticaret Müsteşarlıklarını da içermektedir. Ayrıca, ilave beş bakanlık ve diğer devlet kurumlarını (Bayındırlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Gümrük Müsteşarlığı, Türk Patent Enstitüsü, Kültür ve Turizm Bakanlığı) temsil eden Teknik Komitelerin başkanlarını bünyesinde bulundurmaktadır.

Özel sektörden, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Türkiye Sanayici ve İşadamları Derneği (TÜSİAD), Yabancı Sermaye Derneği (YASED) ve Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) başkanları YOİKK tabi üyeleridir.

3- TEKNİK KOMİTELER

Komite (I): Şirket Kurma (Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Başkanlığında)

Komite (II): İstihdam (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Başkanlığında)

Komite (III): Sektörel Lisanslar (Devlet Planlama Teşkilatı Başkanlığında)

Komite (IV): Yatırım Yeri (Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Başkanlığında)

Komite (V): Vergiler ve Teşvikler (Maliye Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı Başkanlığında)

Komite (VI): Dış Ticaret ve Gümrükler (Dış Ticaret Müsteşarlığı ve Gümrük Müsteşarlığı Başkanlığında)

Komite (VII): Fikri Mülkiyet Hakları (Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Türk Patent Ens. Başkanlığında)

Komite (VIII): Yatırım Promosyonu (Hazine Müsteşarlığı Başkanlığında)

Komite (IX): Küçük ve Orta Büyüklükte İşletmeler (Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Başkanlığında)

4- İSTİHDAM TEKNİK KOMİTESİ ÇALIŞMALARI

Tamamlanan alışmalar:

-Yabancılara alışma izni verilmesi işlemlerinin tek elden yürütülmesini ngren 4817 sayılı Yabancuların alışma İzinleri Hakkında Kanun 6 Eylül 2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

-Büyük yatırımcılar ile özellik arz eden doğrudan yabancı yatırımların kilit personel çalışma izni taleplerinin daha kısa sürede ve daha etkin biçimde sonulandırabilmesi için çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Yabancı İşler Daire Başkanlığı bünyesinde ayrı bir birim oluşturulmuştur.

-İşletme Belgesi ve İşyeri Kurma İzni alınması işlemleri basitleştirilmiştir.

-4857 sayılı İş Kanunu ile iş piyasasında esnekliği sağlayacak yeni istihdam türlerine yer verilmiştir.

Devam Eden Çalışmalar:

- Sosyal Güvenlik Reformu
- Kayıt Dışı İstihdamla Mücadele Projesi (KADİM),
- Kayıt dışı istihdamla mücadele kapsamında denetimde etkinlik sağlanmasına ilişkin çalışmalar,
- Türkiye İş Kurumu Tarafından yürütülen işgücü projeleri,
- 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun'da değişiklik yapılmasına ilişkin Kanun Tasarısı,
- Kamu ve özel sektörün eleman ihtiyacının tespit edilerek mesleki eğitim programlarının yeniden düzenlenmesi ve geliştirilmesi çalışmaları,

Yapılacak Olan Çalışmalar:

- İşgücü piyasasında etkinliğin ve esnekliğin sağlanması çalışmaları,
- Kayıt dışı istihdamın azaltılması çalışmaları,
- Kadınların, mesleki eğitim görmüş gençlerin ve uzun dönemli işsizlerin istihdam olanaklarının artırılması çalışmaları,

Doing Business 2007 Raporuna İlişkin Komite Tarafından Yapılan Çalışmalar:

Doing Bussinesss 2007 raporunun “**İstihdam**” başlıklı bölümü incelenmiş olup, üç alanda Türk çalışma mevzuatına ilişkin Dünya Bankası değerlendirmelerinde yanlışlar olduğu, bir alanda ise Dünya Bankası tarafından açıklama yapılmasına ihtiyaç bulunduğu tespit edilmiştir.

Eğitim-İstihdam İlişkisinin Sağlanmasına Yönelik Çalışmalar:

Kamu ve özel sektör ihtiyacının tespit edilerek mesleki eğitim programlarının yeniden düzenlenmesi ve geliştirilmesi konusu ve bunun alt başlıkları:

- Kamu ve özel sektörün eleman ihtiyacının tespit edilmesi ve M.E.B mesleki eğitim programlarının bu tespit çerçevesinde şekillendirilmesi,
- Kamu ve özel sektör meslek ihtiyacının YÖK'ün eğitim programlarıyla uyumlaştırılması,
- İşsizlik Sigortası Fonu'ndan tüm işsizlere mesleki eğitim imkanı sağlanması,
- Mesleki Yeterlilik Kanunu,

5- ÖZEL SEKTÖR TARAFINDAN GÜNDEME GETİRİLEN SORUNLAR

Sorun1: Ülkemizde yatırım ortamının elverişsizliği, dünya piyasalarında rekabet koşullarının sağlanamaması.

Sorun 2: İstihdam vergilerinin çok ağır, kayıt dışının büyük boyutlarda olması. SSK prim oranlarının yüksekliği işsizliği ve kayıt dışını beslemektedir.

Sorun 3: Özelleştirme programlarında istihdamla ilgili koruyucu ilkelere yer almaması.

Sorun 4: Yatırım ortamının elverişsizliği, istihdam formalitelerinin fazla olması ve bürokratik engeller.

Sorun 5: Mesleki eğitim sistemimizin yetersiz ve istihdamla bağlantısının zayıf olması.

6- ÖZEL SEKTÖR TARAFINDAN GÜNDEME GETİRİLEN SORUNLARA İLİŞKİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- İstihdam artışını sağlamak amacıyla alınması gereken önlemler, toplumsal uzlaşmaya dayalı olarak hazırlanacak bir “**Ulusal İstihdam Stratejisi**” çerçevesinde belirlenerek uygulamaya konulmalıdır.

-5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nun ertelendiği malumunuzdur. Bu Kanunun bir an önce hayata geçirilmesi sağlanmalıdır.

-Kayıt dışı istihdam ve işsizliğin önlenmesi konusunda hali hazırda alınan tedbirler yeterli gözükmemektedir. İstihdam konusunda planlama yapılması önemlidir.

-Özelleştirme programlarında istihdamla ilgili koruyucu ilkelerin yer alması ve istihdamı artırıcı projelerin satış aşamasında tercih sebebi olması sağlanmalıdır.

-Yatırım sürecinde kamu kurum ve kuruluşlarıyla yapılan işlemlerdeki formaliteler azaltılmalı ve bilgisayar ortamına taşınmasına gayret edilmelidir.

-Uluslararası rekabet gücünün artırılmasında ileri teknoloji geliştirilmesi, üretimi ve kullanımında ihtiyaç duyulan insan gücünün yetiştirilmesi amacıyla orta ve yüksek öğretimde mesleki ve teknik öğretime önem verilmesi gereklidir.